

Director al Teatrului Național

Cînd, în august 1920, Victor Eftimiu a venit, pentru prima oară, în fruntea Teatrului Național din București, el nu împlinise 31 de ani. Numirea a fost susținută de către Octavian Goga, cu prilejul venirii sale. La 13 iunie 1920, ca ministru al nou înființatului Minister al Cultelor și Artelor. (Goga era prieten cu Eftimiu, care într-o vreme a locuit la Sibiu, colaborînd la unele publicații ardelenene.)

Situația primei scene românești în preajma începerii pregătirilor pentru o nouă stagiune, după un război de-abia încheiat și ale cărui urme erau încă vizibile în toate ramurile de activitate nu era consolidată; însăși falnică clădire ajunsese o ruină.

Alegerea făcută de ministrul Goga s-a dovedit dintre cele mai nimerite. Tînărul nou director s-a arătat dornic de înfăptuiri, de înnoiri, iar actorii, colaboratorii lui cei mai apropiați, îl cunoșteau și-l admirau, căci el le prilejuise succese scenice în piese a căror reprezentare a fost, în epocă, memorabilă: *Înșir-te mărgărite*, *Cocoșul negru*, *Prometeu*.

La instalare, Victor Eftimiu a spus: „Vin cu un sentiment de venerație pentru această înaltă instituție, cu prietenia și admirația pe care v-o port fiecăruia. Doresc să facem din

Teatrul Național prima instituție de artă și educație sufletească a acestui popor“.

Întocmai lui Caragiale și Davila, predecesorii săi, Eftimiu a urmărit, zi de zi, evoluția pregătirii spectacolelor. Ar fi de dorit, mărturisirea el actorilor, să se tindă către un nou stil de interpretare. A discutat îndelung cu direcția de scenă și cu un grup de actori. Le-a cerut părerea. El a relevat tempoul tărăgănat al debitului interpreților, mult prea marile pauze între replici, încetinea de-așurării acțiunii, ca și interminabilele antracte. Directorul Eftimiu urmărea, cum spunea el, să introducă în spectacole un „brio“ în interpretare, să rupă cu tradiția romantică demodată, ce mai dăinuia, cu declamația grandilocventă, cu pompa răsufletă a exhibițiilor. Voia mai mult omenesc, simplu și direct, mai multă vigoare și concentrare în redarea caracterelor, socotind aceste deziderate ca puncte cardinale ale concepției sale.

Discuțiile au fost vii, dar însuși faptul că s-a pus problema, a însemnat un lucru folositor evoluției artei actorului la noi (avea directorul și unele păreri discutabile. Așa, între altele, susținea că interpretul nu trebuie, în nici un caz, să joace cu spatele la public, pentru a putea fi auzit de spectator).

Dacă parcurem repertoriul reprezentat, de Teatrul Național, sub direcția lui Eftimiu, în stagiunea 1920—21, și o parte din stagiunea următoare, aflăm lucrări dintre cele mai interesante, jucate pentru prima oară: *Noaptea regilor* (Shakespeare), *Valul fericirii* (Clemenceau), *Domnișoara Iulia* (Strindberg), *Electra* (Hugo von Hofmannstahl), *Glauco* de Mosselli (în care George Vraca a jucat primul său rol principal), *Pleacă berzele* (Ion Minulescu), *Bătrînul* (Hortensia Papadat-Bengescu), *Nodul gordian* (I. Valjan), *Săptămîna luminată* (M. Săulescu).

Pentru a aduce un punct de vedere nou în domeniul scenografiei, Eftimiu a comandat schițe de decor și costum pictorului rus George Pogedaef (Electra, Cyrano de Bergerac, Macbeth), încurajînd strădanile, din ce în ce mai fructuoase, ale pictorului Traian Cornescu.

În locul cortinei grele, de pluș, Victor Eftimiu a comandat o cortină unuia dintre marii noștri pictori, Camil Rescu, dar cortina, deosebit de reușită, de un colorit încîntător, înfățișînd scene stilizate din basmele românilor, n-a plăcut unora dintre „tradiționaliști”, care au pornit prin ziare o campanie de luni de zile, aducînd „chestiunea cortinei de la Teatrul Național” pînă și în ședințele Parlamentului. Directorul Eftimiu, susținut de ministrul Goga, a rezistat; dar la schimbarea guvernului cortina a fost scoasă, ca ceva nedemn de Teatrul Național, pusă într-un colț de magazie, unde a zăcut pînă la bombardamentul nazist, cînd a ars împreună cu atîtea alte obiecte de însemnătate națională.

Pentru a decora foaierele teatrului și a veni în același timp în ajutorul unor deosebit de înzestrați artiști plastici, directorul Eftimiu (reluînd o inițiativă a lui Pompiliu Eliade) a comandat zeci de busturi și tablouri ale marilor dramaturgi și actori. Cele care au scăpat de la incendiu, sînt expuse astăzi la „Comedia”, la „Studio”, la Muzeul Teatrului Național și prin marea lor valoare artistică vor împodobi în curînd, desigur, și foaierele noului Teatrul Național.

Victor Eftimiu s-a străduit să desființeze stația de trăsuri și automobile din fosta Piață a Teatrului, unde voia să construiască o „Fîntînă a Blanduziei”. Proiectul a tot fost amînat, din lipsă de fonduri.

Eftimiu a înființat nu numai matineuri pentru școlari (cu preturi reduse) dar

reprezentății (aproape gratuite) pentru muncitori.

Încă în prima lună după venirea sa la direcția teatrelor, tehnicienii și muncitorii din teatru („mașiniștii”, cum li se spunea) i-au înaintat un memoriu prin care solicitau 8 ore de muncă pe zi sau ca „munca să nu treacă de zece ore”, și „un repauz complet de 24 de ore pe săptămînă”, deziderate însușite de director, care a mai pus capăt și unui obicei deplorabil, acela de a se concedia, la sfîrșitul stagiunii, trei sferturi din personalul scenic, ceea ce făcea cu neputință specializarea în profesiune.

Victor Eftimiu a dispus (lucru nemaipomenit!) interzicerea intrării în sală după începerea spectacolului. La început s-au stîrnit incidente, dar, cu timpul, „întîrziatii” din ce în ce mai puțin numeroși au înțeles că n-au dreptul să deranjeze nici pe cei de pe scenă și nici pe cei care respectau ora anunțată pentru începerea reprezentației. Și interzicerea s-a prelungit pînă astăzi și va dăinui.

O altă măsură luată de Victor Eftimiu a fost aceea de a nu se mai închiria sala Teatrului Național pentru baluri, dispoziție ce a constituit o adevărată „revoluție” — căci atîtea societăți mondene, mai mult sau mai puțin de „binefacere”, erau lipsite de putința de a lua cu chirie „Casa lui Millo” pentru baluri „mascate” sau „nemascate”, în programul căroră nu puteau lipsi „bătaia de flori”, care începea de obicei la miezul nopții, și „piramida fustelor”.

Folosind un parchet rulant, desfășurat deasupra scaunelor, scena era făcută una cu sala, garderoba teatrului împrumuta costume celor „cu trecere”, în loji nu se întîmplau întotdeauna lucruri demne de un „templu al culturii”, la bufet, vorba Catindatului lui Caragiale, cavalerii tachinau „măștile” — și oamenilor de serviciu le trebuiau apoi zile întregi să „curețe” Teatrul Național, invadat de fetii.

Eftimiu a dispus demontarea parchetului, iar balurile s-au mutat în alte locuri mai potrivite.

Acestea au fost unele din realizările lui Victor Eftimiu cu prilejul primei sale treceri la conducerea Teatrului Național — realizări menite să-i înscrie numele printre cei mai destoinici directori ai primului teatru al țării.

IOAN MASSOFF